

◊ فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ

سال دهم، شماره ۳۸، زمستان ۱۳۹۷

صفحات: ۱۲۹-۱۱۷

تاریخ وصول: ۱۳۹۷/۶/۱۱ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۸/۱۵

نقش تاریخی زنان مجاهد در استقرار حاکمیت الهی

ملیحه اصغری^۱

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی نقش زنان مجاهد در طول تاریخ بشر برای استقرار و استیلای حکومت الهی بود. جامعه مورد مطالعه در تحقیق حاضر زنان مجاهد در استقرار حاکمیت الهی در طول تاریخ بود که تعدادی از آن بانوان مجاهد که در این مسیر مقدس به فیض شهادت نایل شده اند، بصورت نمونه در تحقیق مورد بررسی قرار داده شد. طرح تحقیق حاضر توصیفی از نوع تحلیل تاریخی و روش گردآوری اطلاعات کتابخانه ای و با استفاده از منابع مکتوب تاریخی موجود بود. بررسی ها به روش طولی در چندین مرحله قبل از اسلام و صدر اسلام، حادثه کربلا، انقلاب اسلامی ایران، دفاع مقدس، زمان حاضر و عصر ظهور صورت پذیرفته است و در نهایت با ارائه مدلی کاربردی برای جامعه مسلمان ایرانی، نقش زنان در ابعاد گوناگون جهت تحقق آرمان شهر اسلامی و زمینه سازی برای حکومت عدل مهدوی مورد بحث قرار گرفته است. نتایج تحقیق حاضر نشان داد که در طول زندگی بشر همواره زنانی به صورت آشکار و پنهان در راستای پیروزی حق بر باطل و استقرار حاکمیت الهی فعالیت نموده اند و با جان و مال و وقت و استعداد خود از تفکر حق مداری جانبداری نموده و گاه در این مسیر به فیض شهادت نایل آمده اند. همان گونه که فعالیت بانوان مجاهد نقش مهمی در شکل گیری تاریخ بشری داشته، مطالعه تطبیقی سبک زندگی بانوان مجاهد تاریخ و زنان در عصر حاضر نیز می تواند با ارائه الگوهای عملیاتی، پاسخی بسیاری از چالش های فرهنگی کنونی باشد.

کلید واژگان: زنان مجاهد، حاکمیت الهی، تاریخ.

مقدمه

در راستای پیروزی حق بر باطل و استقرار حاکمیت الهی در طول تاریخ، همواره انسان‌های بزرگی از ایدئولوژی توحید دفاع نموده‌اند و با جان، مال، وقت و استعداد خود از تفکر حق‌مداری جانبداری نموده‌اند و گاه در این مسیر مقدس با اهدای جان خود به رهگشایی پرداخته‌اند. شایان توجه است که هرگز ارزش اهدای مال و وقت و آبروی با نثار جان برابری نخواهد کرد زیرا شهادت اخلاصی می‌طلبد که سایر انفاق‌ها از آن بی‌نیاز است. کسی که به مقام لقای خداوند با شهادت نایل می‌گردد بی‌شک برگزیده و گلچین آفریدگار خویش بوده است.

اجر و فضیلت شهادت در راه خدا بر خورداری از نعمتها خواهد بود. چنان که خداوند در قرآن می‌فرماید: «وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصَّادِقِينَ وَالشُّهَدَاءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا» (سوره نساء، آیه ۶۹). و کسانی که خدا و این پیامبر را اطاعت کنند، کسانی خواهند بود که همدم انبیا و صدیقین و شهدا و صالحینند، که خدا مورد انعامشان قرار داده، و چه نیکو رفیقانی. شهادت یکی از راه‌های میانبر است که انسان از این راه می‌تواند به لقای الهی رسیده و از انواع نعمت‌های الهی بهره‌مند شود. علامه طباطبایی در تفسیر آیه فوق در بیان کسانی که خداوند نعمت را بر ایشان تمام کرده اشاره به چهار گروه می‌کند: گروه اول: انبیا (مِنَ النَّبِيِّينَ)، گروه دوم: راستگویان (الصَّادِقِينَ)، گروه سوم: شهدا و کشته‌شدن در راه هدف و عقیده پاک الهی و یا افراد برجسته‌ای که روز قیامت شاهد و گواه اعمال انسان‌ها هستند (الشُّهَدَاءِ)، گروه چهارم: صالحان (الصَّالِحِينَ) (طباطبایی، ۱۳۷۷، ج ۴: ۶۵۲-۶۵۱).

حال اگر زنی از میان مومنان به درجه‌ای برسد که با شهادت به لقای پروردگار نایل گردد، خداوند را در آینه روح پاک خویش به نمایش گذاشته است. به قول محی‌الدین عربی (۱۲۴۰ م): «چون ذات اقدس خداوند منزله از آن است که بدون مظهر مشاهده شود، هر مظهري که بیشتر جامع اوصاف و اسماء الهی باشد بهتر خدا را نشان می‌دهد و زن در مظهریت خدا کامل‌تر از مرد است زیرا مرد فقط مظهر قبول و انفعال است چون مخلوق حق است، اما زن هم مظهر قبول و انفعال الهی است، هم مظهر فعل و تاثیر الهی، چون در مرد تصرف می‌کند و او را مجذوب و محب خود می‌سازد و این تصرف و تاثیر، نموداری از فاعلیت خداست و از این جهت زن کامل‌تر از مرد است. اگر مرد بخواهد خدا را در مظهریت خود مشاهده کند شهود او تام نیست ولی اگر بخواهد خدا را در مظهریت زن بنگرد شهود او به کمال و تمام می‌رسد (نقل از جوادی آملی، ۱۳۷۸: ۱۹۴-۱۹۳).

اسلام با صراحت کامل و قاطعانه هویت انسانی زن و مرد را متحد می‌داند. نصوص قرآن در بیان وحدت هویت انسانی زن و مرد قابل‌خداشه نیست (علایی، ۱۳۶۹: ۳۱). خالق مهربان انسان‌ها را بدون توجه به جنسیت آنها با هویت یکسان از نعمت عقل بهره‌مند ساخته است و آنها را صاحب اختیار برای گزینش راه زندگی خود گردانیده است. این تساوی در بدل نعمت عقل سبب گردیده است تا زن و مرد روشن ضمیر بدون حصر جبر دعوت حق را لیبیک گویند و در راه وصال قدم نهند. نام نیک اثر کار نیک است، کار نیک به هر میزان که در سلامت، امنیت، آسایش، آرامش و معنویت و پیشرفت بشر اثر بگذارد، پررنگ‌تر و ماندگارتر خواهد بود (هارت، ۱۹۷۸، ترجمه آهویی، ۱۳۹۴: ۲۲۵-۲۲۲). در این میان نقش

بانوان شجاعی که با بصیرت خود جامعه را از خواب غفلت بیدار کرده اند در دین اسلام بسیار ارزشمند است. در صورتی که نگرش به زنان در غرب مسیحی هم چون اسلام با کرامت همراه نبوده است. پرهیز از زن در غرب یک اصل به شمار می رفته است. راسل^۱ (۱۹۲۹، ترجمه افشار، ۱۳۵۴: ۷۳) فیلسوف مشهور انگلیسی دیدگاه کلیسای کاتولیک را درباره زن چنین بیان می کند: «زن به صورت دروازه جهنم و ام الفساد جلوه کرد. لذا باید از فکر زن بودن خویش شرمند باشد و به خاطر لعنتی که به این جهان آورده، مدام باید در توبه و نوحه به سر برد. باید از لباس خود شرمند باشد، زیرا یادگار سقوط اوست. از زیبایی خویش هم شرمند باشد زیرا قوی ترین ابزار شیطان است». در اندیشه اسلامی برخلاف تفکر فوق بانوان مومن هم پای مردان در مجاهدت نفس کوشیده اند و در طول تاریخ برای استقرار حاکمیت الهی، نقش بزرگی در پیروزی تفکر توحیدی داشته اند. مقاله حاضر به بررسی نقش تاریخی زنان مجاهد در استقرار حاکمیت الهی می پردازد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و نمونه گیری: پژوهش حاضر از نوع توصیفی، تحلیلی می باشد. در بخش توصیفی، اطلاعات به شیوه کتابخانه ای از بین منابع دینی موجود مرتبط با جامعه بانوان مجاهد و نظریات سایر نحلّه ها به زنان، جمع آوری شده است، سپس تجزیه و تحلیل به صورت کیفی از بین منابع معتبر دین اسلام جهت ارائه مدل زندگی برای زنان مومن در عصر حاضر صورت گرفته است.

روش اجرا

در راستای پاسخ گویی به پرسش های تحقیق، مطالعه با یک خط سیر تاریخی و طولی از قبل از اسلام و ظهور اسلام، تاریخ شیعه، تاریخ انقلاب اسلامی ایران و دفاع مقدس و تحولات کنونی منطقه و آخرالزمان با محوریت بانوان مومن انجام گردید. مبنای کار حین مطالعه کتابخانه ای، گرد آوری اطلاعات از طریق فیش برداری بوده است. پس از آن با تکیه بر مطالعات فوق و تحلیل اطلاعات فیش ها، مدلی کاربردی طراحی شده است که می تواند برای زنان مومن در جامعه اسلامی به عنوان یک خط مشی تلقی گردد.

بانوان مجاهد قبل از اسلام از دیدگاه قرآن

شهید در لغت به معنی گواه و در اصطلاح به کسی گفته می شود که در راه خدا کشته شود (ولوی، ۱۳۷۸: ۹). شهادت به معنای کشته شدن در راه خداوند، در دین و فرهنگ اسلامی جایگاهی رفیع دارد. شهادت معیاری است که بیشتر ارزش ها و اعمال صالح با آن سنجیده می شوند و به تعبیر امام خمینی، شهادت در نظام ارزشی اسلام بالاترین مرحله کمال انسانی است (ادیبی، ۱۳۹۰: ۱۲۸).

در عصری که زنده به گور نمودن فرزند دختر موجه به شمار می رفت، قرآن صراحتاً بانوی موثری هم چون مریم را برای الگوگیری مومنان (اعم از زن و مرد) معرفی می نماید. هم چنان که در آیه زیر فرموده: «أَمَّا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انظُرْ كَيْفَ

۱. Russell

تَبَيَّنَ لَهُمُ الْآيَاتُ ثُمَّ أَنْظَرْنَا أَنَّى يُؤْفَكُونَ» (سوره مائده، آیه ۷۵). مسیح فرزند مریم، رسولی بیش نیست، قبل از او هم رسولانی بودند. و مادرش مریم صدیقه‌ای بود مانند سایر زنان صدیقه. از میان شخصیت‌های زن تنها نام اصلی مادر حضرت عیسی (ع) حضرت مریم (س) در قرآن ذکر شده است، زیرا حضرت مریم در داستان سوره شخصیت اصلی است و قرآن در این موارد اغلب نام شخصیت را ذکر می‌کند. دوم آن که حضرت مریم شخصیتی مثبت است و باید نام او زیاد به گوش بخورد چرا که نماد عفت پاکدامنی و عبادت‌ن است (پروینی، ۱۳۷۹: ۵۵).

خداوند بانوی بزرگوار آسیه را بخاطر تاثیر نگرفتن از شرایط و محیط فاسد بیرونی و راسخ بودن در ایمان مورد توجه قرار داده است تا سرمشقی باشد در مبارزه با ظلم و باطل برای همه حقیقت‌جویان در تمام زمان‌ها. پس از اعلام پیامبری توسط حضرت موسی، همسر پاک فطرت فرعون به جمع پیروان او گروید. در مقابل فرعون از تمام حرب‌ها (تطمیع و تهدید و...) بهره جست تا آسیه را از ایمانش منصرف کند ولی وقتی از سعی خود نتیجه‌ای نگرفت، دستور داد آسیه را به چهار میخ بکشند. هنگامی که آسیه را به میخ کشیده بودند، سنگی بزرگ بر سرش کوفتند و بدین گونه به زندگیش پایان دادند. در لحظه‌ای که آسیه شکنجه می‌شد با خدا راز و نیاز می‌کرد. سخن او را در آن حالت در دناک و در زیر شکنجه، قرآن بدین گونه نقل می‌کند:

وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَةٌ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ (سوره تحریم، آیه ۱۱) و نیز خدای تعالی برای کسانی که ایمان آوردند مثلی می‌زند و آن داستان همسر فرعون است که گفت: پروردگارا نزد خودت برایم خانه‌ای در بهشت بنا کن و مرا از فرعون و عمل او نجات بده و از مردم ستمکار برهان. آسیه در زیر شکنجه‌های جانکاه فرعون جان داد ولی نامش در تاریخ جهان و قرآن کتاب آسمانی مابه عنوان یکی از زنان بزرگ و کم‌نظیر عالم، جاویدماند.

بانوان مجاهد در صدر اسلام:

استقرار دین مبین اسلام در آغاز فعالیت با فداکاری‌های زنان و مردانی همراه بوده است که در آن عصر تاریکی دلگرمی بزرگی برای پیامبر گرامی اسلام بوده اند. تاریخ صدر اسلام هرگز ایثار و جانفشانی‌های سمیه و خاندانش را فراموش نخواهد کرد. او که وقتی حضرت محمد (ص) به مقام نبوت مبعوث شد، به همراه همسرش یاسر و فرزندشان عمار، جزو اولین نفراتی بودند که به دین اسلام گرویدند و تمام خطرات احتمالی را با جان و دل پذیرا شدند و به خاطر ایمانشان مورد شکنجه‌های سخت ابو جهل قرار گرفتند. در نهایت ابو جهل از روی خشم دستور داد، تا پاهای سمیه را به دو شتر بستند و شتران را از یکدیگر جدا نمودند (امین، ۱۴۰۳ق، ج ۸: ۲۷۲). سرانجام کاسه صبر ابو جهل لبریز شده و با خنجر یا نیزه بر شکم او زد و شکمش را درید و به این ترتیب این بانوی با صلابت را به شهادت رساند. (مجلسی، ۱۰۳۷ق، ج ۱۸: ۲۴۱).

برترین بانوی مجاهد، حضرت زهرا

با وجودی که در صدر اسلام حضرت محمد (ص) عملاً می‌کوشد تا حقوق و شخصیتی را که اسلام برای زن قائل شده است را به وی عطا کند و از زنان همچون مردان بیعت می‌گیرد، آنان را هم چون مردان

در صف اصحاب خویش جای می دهد، دخترش فاطمه را در کوچکی در برابر مردم بر روی زانوی خود می نشاند و هنگام گفتگو با آنان او را می نوازد (شریعتی، ۱۳۸۴: ۵۴-۵۳). ولی تاریخ از عدم پایبندی عده ای از مسلمانان به تعلیمات نبوی حکایت می کند. به طوری که می توان گفت استمرار اسلام پس از وفات انسان کامل حضرت محمد مصطفی (ص) بی شک در گرو خون پاک اولین شهیده راه ولایت بوده است. او که مظلومانه به دفاع از جانشین برحق پیامبر ایستاد و با شهادت خود مهر تایید بر حقانیت علی و ولایت او زد. رسول خدا (ص) در وصف مقام ایشان فرمود: «ان ابنتی فاطمه (س) ملأ الله قلبها وجوارحها ایماناً الی مشاشها ففرغت لطاعة الله». یعنی؛ خداوند دل و جوارح دخترم فاطمه (س) را عمیقاً سرشار از ایمان ساخته است و او همواره در اطاعت و فرمان برداری خداوند به سر می برد و همچنین در معرفی آن وجود مبارک می فرماید: «ان اول شخص یدخل علی الجنه فاطمه بنت محمد (ص)» (مکارم، ۱۳۸۶: ۱۲). اولین شخصی که در بهشت بر من وارد می شود دخترم فاطمه است. چنانچه حضرت زهرا این نور محض، تشیع را با نثار جان والای خویش منور نمی کرد پس از مدتی کوتاه اعلام و نشانه های اسلام خاموش می گشت و بشریت باز به قهقرای جاهلیت باز می گشت. دختر پیامبر گرامی اسلام که متری مکتب عالی نبوی بود شهادت را برای خویش انتخاب نمود تا مرگ با عزتش مانند زندگی زیبایش پشتوانه هدایت بشریت باشد.

بانوان مجاهد در عاشورا

حادثه عظیم عاشورا نیز که جان تازه ای بر دین خدا دمید تا انسان حیوانیت را بر معنویت ترجیح ندهد، مملو از رشادت های شیر زنان خاندان حق است. زنانی که مردان را آماده نبرد با سپاه اشقی نمودند و مصیبت مشاهده مثله شدن مردان خود را در راه خدا به جان خریدند. نام کربلا هرگز از نام زینب (س) جدا نمی گردد و که مجاهدت هایش پیام عاشورا را به گوش جهانیان رساند. او که در مقابل یزید و دهن کجی ها و بد زبانی هایش، شجاعت حیدری را به نمایش گذارده، چنین می گوید: «لئن جرت علی الدواهی مخاطبتک انی لاستصغر قدرک واستعظم تقریعتک واستکبر توییختک» (مجلسی، ۱۳۷: ۱۰۳۷، ج ۴۵: ۱۵۴-۱۱۵). اگر فشارهای روزگار مرا به سخن گفتن با تو واداشته [بدان که] قدر و ارزش تو در نزد من ناچیز است، ولیکن سرزنش تو را بزرگ شمرده و توییخ کردن تو را بزرگ می دانم. اما باز برای اثبات نهایت مظلومیت جبهه اسلام حقیقی، جان یک خاتون کم سن و سال به عرصه کارزار می آید و پیروز همیشه عاشورا می گردد. حضرت رقیه (س) شهیده ای که با جسم کوچک ولی روح بزرگ خویش برای همیشه ترازوی عدالت را به نفع اسلام تشیع مدار منعطف ساخت.

بانوان مجاهد در انقلاب اسلامی ایران

آن چه سبب عزت و افتخار اسلام و جامعه اسلامی پس از ذلت و حقارت بنی امیه شد، شیدایی و بی قراری امام حسین (ع) و اصحابش به شهادت بود. در دوره معاصر هم امام خمینی (ره) پس از قرن ها تحجر و انحراف، جهاد و شهادت و ایثار حسینی را احیا کرد. و در برابر قدرت پهلوی به عنوان آخرین راه حل به کار بست که نتیجه آن به زانو در آمدن حکومت پهلوی و شکل گیری حکومت اسلامی با محوریت ولایت فقیه شد (ایزدی، ۱۳۸۲: ۱۱۷). انقلاب اسلامی ایران به عنوان احیاگر معاصر تعلیمات اسلام و تفکر برقراری حکومت اسلامی در جامعه از خدمات بانوان بزرگ بی بهره نبوده است.

یکی از بانوان شاخصی که قبل از انقلاب فعالیت های فرهنگی گسترده ای برای نشر فرهنگ اسلام در بیرون از مرزها انجام داد و سرانجام در این راه مقدس به درجه شهادت نایل گردید بنت الهدی صدر می باشد. به دنبال پیروزی انقلاب اسلامی در ایران به رهبری امام خمینی فرصتی برای سید باقر صدر و خواهرش بنت الهدی پیش آمد تا موج های انقلاب اسلامی را در عراق نیز گسترش دهند. در ۱۷ خرداد ۱۳۵۸ شمسی سید محمدباقر صدر به فرمان صدام حسین، حاکم دست نشانده و طاغوتی عراق، دستگیر شد. سرانجام صدام او و برادرش محمدباقر صدر، را در ۱۹ فروردین ۱۳۵۹ سه روز پس از آخرین دستگیری، به گونه دردناکی به قتل رساند. پیکر وی در قبرستان وادی السلام شهر نجف در مقبره خانوادگی خاندان صدر به خاک سپرده شد (حائری، ترجمه طارمی، ۱۳۷۵: ۳۵-۴۹). پس از آنکه صدام، بنت الهدی را به قتل رساند، بعضی به او گفته بودند: چرا خواهر صدر را به قتل رساندی؟ او در پاسخ گفته بود: «من قضیه حسین را تکرار نمی کنم. زینب بعد از برادرش، زنده ماند و یزید و آل امیه را رسوا کرد».

به واقع انقلاب اسلامی ایران که در سال ۱۳۵۷ به پیروزی رسید، جنبشی بود که در پانزده خرداد ۱۳۴۲ آغاز شد. زن مسلمان ایرانی نیز در این سالهای آتش زیر خاکستر، همگام با مردان در جهاد و مبارزه با طاغوت بود و هر چه به سال ۱۳۵۷ نزدیک می شد بر تعداد و بر شدت فعالیت این زنان افزوده می شد. با شعله ور شدن آتش انقلاب، زن مسلمان نیز که تا پیش از این با فعالیت های مخفی و به عنوان مادر شهید و یا همسر مبارزین در بند با رژیم شاه مبارزه می کرد، به مبارزه آشکار پرداخت و به همین جهت حضرت امام خمینی رحمه الله، بزرگ مصلح قرن در خصوص نقش موثر زن می فرماید: «زن مظهر تحقق آمال بشر است. زن پرورش ده زنان و مردان ارجمند است. از دامن زن مرد به معراج می رود. دامن زن محل تربیت بزرگ زنان و بزرگ مردان است» (موسوی خمینی، ۱۳۹۳ق: ۳۰). همین نکته برای بیان نقش زنان در پیروزی انقلاب اسلامی از هر کلامی رساتر است.

بانوان مجاهد در دفاع مقدس

پس از موفقیت ملت ایران در کوتاه کردن دست استکبار از جامعه مسلمان ایرانی، سردمداران استکبار این پیروزی عظیم را بر نتابیدند و ارتش های مسلح و مقتدر خویش را به سوی مرزهای ایران روانه کردند. صحنه مبارزه باز هم جنگجویانی را می طلبد که عاشقانه برای صیانت ایران اسلامی سینه بگشایند و آماج حمله جبهه ظلم گردند. دفاع مقدس همکاری بانوان مسلمان ایرانی برای دفاع از آرمانها را آشکار ساخت. بانوان ایران در عرصه های مختلف دفاع مقدس را در معیت مردان به پیش بردند و زمینه ساز فتح الفتوح سربازان اسلام شدند.

بر اساس آمار تهیه شده از فهرست شهدای جنگ تحمیلی زنان قهرمان ایران ۶ هزار و ۴۲۸ نفر شهیده در طول سالهای دفاع مقدس تقدیم اسلام کردند که بیشتر آنها در بمباران و موشک باران شهرها به شهادت رسیده اند. طبق آمار بنیاد شهید و امور ایثارگران، ۵۰۰ نفر از این افراد، رزمنده بودند، بیشتر این زنان مجرد و ۲۵۰۰ نفر از آنان در سن ۱۰ تا ۳۰ سال بودند (درویشی و امامی، ۲۰۱۰، ۵۰-۳۷).

عملکرد زنان مسلمان ایرانی در هشت سال مبارزه بر علیه کفار جهانی در عرصه های گوناگونی رقم خورد که از آن جمله می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

پشت جبهه: تامین مواد غذایی، تهیه البسه، تعمیر تجهیزات و ...

خدمات درمانی: حضور در بیمارستان های صحرائی، حضور در شهرهای جنگ زده، ارائه خدمات پرستاری به انحاء مختلف و ...

میدان جنگ: دفاع از خانه و کاشانه در شهرهای مرزی و ...

حاصل این مبارزات گسترده، پیروزی جبهه اسلامی ایران بود که به بهای خون شهیدان به دست آمد. بخشی از آن شهیدان را بانوان شجاع و مجاهد ایران زمین تشکیل می دادند.

روایت گری صاحب کتاب (دا) به خوبی نشانگر نقش بانوان مجاهد در دفاع مقدس ماست. با آغاز جنگ، زهرا حسینی که در آن هنگام دختری ۱۷ ساله بود، خود را در وسط ماجرا یافت. همین که اعلام کردند پیکرهای شهدا در گورستان روی زمین مانده است، به یاری غسالان شتافت و با شهامت و مقاومت روحی کم نظیری در کار غسل و کفن و دفن و یاری رزمندگان مشغول شد. حسینی در مورد رشادت مادرش در بحبوحه جنگ می نویسد: خودم دیدم در حالی که تمام بدنش می لرزید زنی که بچه اش را از دست داده بود بلند کرد و گفت: بلند شو، الآن وقت گریه کردن نیست، وقت کمک کردنه. طوری برخورد کرد که او بچه اش را فراموش کرد و شروع کرد به کمک کردن. یا در جایی دیگر در مورد روبرویی خود با وضعیت جنگ می گوید: «رعب و وحشت عجیبی توی دلم افتاد. یاد کارها و اعمالم افتادم صحنه های زندگی ام خیلی سریع از ذهنم گذشت. به خدا گفتم خدایا زمانی مرا از این دنیا ببر که مرا بخشیده باشی و اعمال و کردار من آنقدر صالح باشد که دیگر این رعب را نداشته باشم» (حسینی، ۱۳۸۷:۱۲۸).

در بیان نقش زنان مجاهد رهبر بزرگ انقلاب امام خمینی نقش آنها را این گونه ترسیم نموده اند: «سلام خدای تبارک و تعالی بر ملت ایران، بانوان آن ها و مردان آنها، شما بانوان شجاع، دوشادوش مردان پیروزی را برای اسلام بیمه کردید» (موسوی خمینی، ۱۳۵۷:۲۹۹).

رهبر معظم انقلاب در بیاناتی که در سال ۶۵ در دیدار اجتماع گروهی از خواهران و برادران بسیجی ۶۵/۹/۱۰ ایراد فرمودند نقش زن را به عنوان نقش کلیدی در حفظ کیان اسلام معرفی نمودند: «وقتی زنی دفاع از اسلام را میپذیرد، به معنای این است که یک خانواده و مجموعه آن را پذیرفته است و مسأله ی بسیج یک زن در واقع به معنای بسیج یک خانواده است» (به نقل از تارنمای مقام معظم رهبری، ۱۳۶۵).

بانوان مجاهد در عصر حاضر

پس از گذشت ۱۴۰۰ سال از بعثت نبی مکرم اسلام با وجودی که چراغ اسلام پرفروغ در میان سایر ادیان و حیانی می درخشد هنوز آتش تفرقه و جهالت پیکر اسلام را خدشه دار می کند. آسیب هایی که هوشمندانه توسط دشمنان دین اسلام طراحی می گردد و گاه توسط خود مسلمانان به اجرا در می آید. در این کارزار سخت، بیداری و آگاهی زنان مسلمان به عنوان بازوی قدرتمند جامعه اسلامی بسیار حایز اهمیت است. زنان در عصر کنونی اگر با بصیرت عمل نمایند و تبدیل به مهره های بازی دشمن در زمین خودی نشوند بزرگترین خدمت را به اسلام نموده اند. دشمنان در صدد هستند بانوان مسلمان را از اندیشه های طلایی حجاب و استقامت دور کنند و بدین سان نقشه های خود را برای وصول به هدف براندازی اسلام عملی نمایند.

با وجودی که دشمن گاه در این حوزه موفق عمل نموده است ولی باز هم نقش پررنگ زنان متعهد و مجاهد ستودنی است. امروز زنان مسلمان منطقه هم پای مردان خود در جبهه های حق علیه باطل در حزب الله لبنان، یمن، سوریه، عراق، عربستان و... می رزمند و از کیان اسلام دفاع می کنند و به پیروزی حتمی نهایی دل بسته اند.

تفکر جهادی بانوان و زمینه سازی جامعه مهدوی

انسان از آغاز زندگی بر روی کره زمین به دنبال استقرار حکومت عدل بوده است و ادیان آسمانی و حتی زمینی بر این مطلوب بشر صحنه گذاشته اند. تمام ادیان و حیانی وعده به حضور منجی را یکی از اساسی ترین محورهای تبلیغی خود قرار داده اند. ادیان یهودیت و مسیحیت و اسلام با داشتن بیشترین پیروان در بین انسان ها هر کدام چهره ای از منجی برای بشر ترسیم کرده اند و نشانه هایی برای ظهور او ارائه کرده اند. حتی بیشترین تلاش های آینده پژوهی در این زمینه انجام گرفته است. امروزه آینده پژوهی در مراکز تحقیقاتی، دانشگاهی، نظامی و سیاسی گسترده ای همچون انجمن جهانی آینده مطالعه می شود و از قالب های کهن و غیر علمی گذشته فاصله گرفته و به مجموعه ای از روش های نظام مند همچون پیمایش های دلفی^۱، تحلیل روند، پانل های خبرگان^۲، طراحی سناریو^۳ و... تبدیل شده است (قربانی، ۱۳۹۵: ۷۸-۶۵).

عصر حاضر با توجه به تحولات وسیع جهانی از نظر آینده پژوهان و صاحب نظران غرب عصری است که به پایان تاریخ نزدیک می شود. آلن دوبنوا این وضع را چنین توصیف می کند: «سده های ملالت باری چشم به راه آدمی است. پایان تاریخ دوره بسیار اندوهباری خواهد بود. پیکار برای اکتشاف، آمادگی برای به خطر افکندن زندگی در راه یک آرمان کاملاً انتزاعی و مجرد، نبرد ایدئولوژیک جهانی که مستلزم بی باکی و شهامت و قدرت تخیل است» (آلن دوبنوا^۴ به نقل از رضوی، ۱۳۸۱: ۲). سران قدرتهای بزرگ به دنبال طمع تک قطبی کردن جهان در حال برنامه ریزی های وسیع جهت استیلا بر کل جهان در پایان تاریخ می باشند. نگاه غربی به یک نگاه جهانی تبدیل شده است و بر اساس رویکرد غالب و سلطه، چنین نگاهی نقش مهمی در رسانه ای سازی تجربیات افراد دارد (کین^۵، ۲۰۰۵: ۱۱-۱). در این مسیر غرب از اهرم قوی حضور زنان بعنوان بازیگران اصلی صحنه استفاده می کند. در مقابل در جبهه تشیع، ایران به عنوان اصلی ترین قدرت منطقه در پی استقرار حکومت مهدوی می باشد و برای این مبارزه بزرگ مهیا می گرد. در حالی که تحقیقات از بیشترین تاثیر تولیدات فرهنگی شبکه های مختلف تلویزیون ایران بر گرایش زنان به تجملات، مد و آرایش و کمترین تاثیر در معیارهای همسرگزینی و روابط خانوادگی حکایت میکنند (قلی زاده، اسماعیلی و میربک، ۱۳۸۶: ۴۰-۱۹)، بازبینی در ارائه محتوا برای بانوان ایرانی حائز اهمیت است تا از نیروی مقاومت زنان مومن در مبارزه رسانه ای و غیررسانه ای بی بهره نمایم.

مدل توصیفی ابعاد نقش زنان مسلمان در استقرار حاکمیت الهی

دکترین مهدویت به نقش زن در حساس ترین لحظات تاریخ اهمیت داده است. چنان که در منابع

۱. Delphi surveys

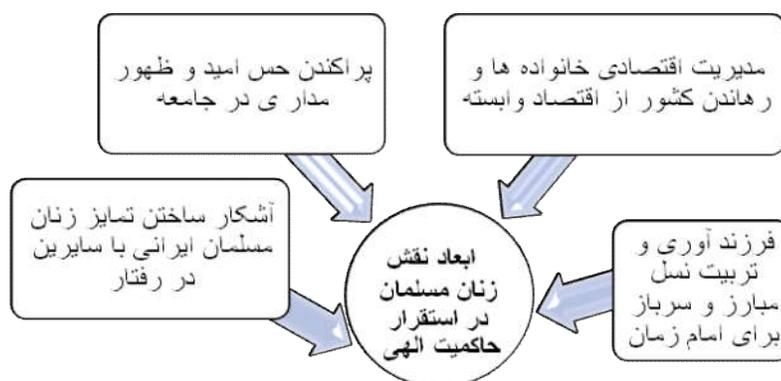
۲. Expert panels

۳. Scenario planning

۴. Alain de Benoist

۵. keane

معتبر اسلامی نیز نام سیزده زن یاد می شود که به هنگام ظهور قائم آل محمد (ع) زنده خواهند شد و در لشکر امام زمان به مداوای مجروحان جنگی و سرپرستی بیماران خواهند پرداخت. طبری در دلائل الامامه از مفضل بن عمر نقل کرده که امام صادق (ع) به او فرمود: «همراه قائم آل محمد سیزده زن خواهند بود. مفضل پرسید: آنها را برای چه کاری خواهد؟ امام فرمود: مداوای مجروحان و سرپرستی بیماران را بر عهده خواهند داشت.» (طبری، ۱۳۶۳ق: ۲۶۰). پس از مطالعات انجام گرفته جهت ارائه برنامه عملیاتی برای زنانی که قدم در عرصه دین مداری گذاشته اند، مدلی طراحی گردیده که در ۴ بعد اصلی به بررسی فعالیت های مورد نیاز از سوی زنان برای تحقق جامعه عدل مهدوی می پردازد.

نمودار ۱: مدل توصیفی ابعاد نقش زنان مسلمان در استقرار حاکمیت الهی

شرح مدل:

فرزند آوری و تربیت نسل مبارز و سرباز برای امام زمان:

بر طبق نظریات کارشناسی یکی از مهمترین معیارهای قدرت ملی، جمعیت هر کشور است. گفتمانی که تعداد بیشتری از انسان ها را در حیطه خویش قرار می دهد از قدرت مانور بیشتری برخوردار است. بر همین اساس جامعه غرب و به ویژه سران تفکر حکومت بر جهان و ماسون ها سال هاست در پی ازدیاد نسل خویش در اسرائیل و آمریکا و انگلیس و ... هستند. در مقابل اسلام ناب محمدی از اولین مراحل دعوت خویش، مسلمانان را به تزیاد نسل فرا می خواند. حدیث شریف نبوی که می فرماید: «انّی مکاثر بکم الأمم یوم القیامه» (طباطبایی بروجردی، ۱۳۸۰ق، ج ۲: ۵۸). من در روز قیامت به فراوانی مسلمانان بر دیگر امت ها تفاخر می کنم، شاهد این مطلب است. جلوگیری از زنده به گور کردن دختران و تشویق به ازدواج سالم دو راهکار اساسی اسلام در صدر بوده است که این حساسیت نسبت به توالد اکنون باید با تذکرات رهبر فرزانه انقلاب بیشتر مورد توجه قرار گیرد. نسل مسلمان و شیعه با وجود نسل کشی هایی که در گوشه و کنار دنیا از جمله میانمار و یمن در حال وقوع است نیاز به نفسی تازه دارد. مسئولان جامعه باید با روشهای مختلف همچون ایجاد تسهیلات مادی، فرهنگ سازی از طریق رسانه ها، ایجاد بسته های تشویقی آینده نگرانه در پی تشویق جوانان به ازدواج و فرزند آوری بیشتر باشند تا انشاءالله جامعه اسلامی از این فاکتور مهم قدرت محروم نباشد، نسلی که به فضل خداوند در خدمت تحقق جامعه عدالت محور مهدوی باشند.

در این راه همسو ساختن بانوان جامعه در استقبال از ازدواج کم خرج و آسان و تمایل به زادآوری بیشتر و تربیت انسان های مومن و متعهد کار مهمی است که اکثر موانع در وصول به هدف مقدس جامعه طراز اسلامی را از میان خواهد برداشت.

مدیریت اقتصادی خانواده ها و رها کردن کشور از اقتصاد وابسته :

تاکید بر اقتصاد مقاومتی و مبارزه با قاچاق کالا از سالیان قبل مورد تاکید رهبر عزیز انقلاب بوده است. ایشان اولویت اول کشور را اقدام جهت ایجاد اقتصاد سالم در سطح کلان و خرد مطرح می نمایند. خانواده به دور از تجمل و اسراف گرایی و مصرف زدگی در محقق ساختن جامعه سالم بزرگترین نقش را ایفا می کند. زنان به عنوان اصلی ترین عنصر اثرگذار در تصمیمات خانواده ها در صورتی که قانع و به دور از تجمل گرایی تربیت گردند، می توانند عبور از بحران اقتصادی برای جامعه را تضمین نمایند. در این طریق آموزش مشاغل خانگی زود بازده و ایجاد تسهیلات برای زنان شاغل در خانه بسیار حائز اهمیت است.

پراکندن حس امید و ظهور مداری در جامعه:

در هر دوره ای جامعه برای حفظ نظم، یک سری مکانیزم هایی را به کار می گیرد تا باورها، ارزش ها، باید و نبایدهای مورد قبول را در اعضای خود درونی ساخته و از این طریق به بازتولید آنها پردازد (راوودراد و نائی، ۱۳۸۶: ۲۷-۵۸). در مقابل شایعه پراکنی های دستگاه های خبری غرب در باره شکست اسلام و تشیع در میان مسلمانان، ایجاد حس امید و ظهور باوری در میان آحاد جامعه به ویژه زنان مسلمان داروی شفابخشی است که بسیاری از بیماری های اجتماع مسلمانان را درمان خواهد کرد. کار فرهنگی اعم از فیلم و کتاب و عکس و محتوای شبکه های مجازی و ... در این خصوص مورد نیاز است تا زنان مسلمان این اصل مهم را مد نظر قرار داده و با تزریق حس امیدواری در کانون خانواده، جامعه را به سوی فردای روشن راهی نمایند.

آشکار ساختن تمایز زنان مسلمان ایرانی با سایرین در رفتار و باطن:

در دنیایی که منزلت زن با زیبایی های ظاهری و آشکار ساختن این زیبایی ها سنجیده می شود و تفاوتی بین ملعبه پشت و یتترین مغازه و جنس زن در نظر گرفته نمی شود، نظام جمهوری اسلامی طلایه دار داعیه ارج گذاری به شخصیت عقلی و استعداد های فکری زن به عنوان یک انسان می باشد. نمود این ادعا حضور سالم زن در اجتماع می باشد به طوری که با مطرح نمودن یک انسان فارغ از جنسیت خود می توان به زنان در جامعه طراز اسلامی نگریست و مردان را به این نوع نگرش عادت داد تا مطالبه جلوه گری و زیبایی از زن در اجتماع نداشته باشند و آشکار شدن صفات زنانه و ظرافت های همسری و مادری تنها در کانون خانواده مجال ظهور یابد.

برای محقق شدن چنین تفکری به صورت همه گیر، ایستادن در مقابل تمام جبهه غرب با تمام قوا مورد نیاز است، زیرا تمام قوای تفکر اومانیستی و ماسونی در عصر حاضر در میان جامعه اسلام به انحلال کانون خانواده از طریق عریان نمودن زن و دلسرد نمودن او از خانه و خانواده متمرکز است. حفظ حجاب ظاهری و عفاف باطنی توسط زنان جامعه مسلمان پیام آور پایبندی به اصول بزرگ اخلاقی و انسانی در

میان بشریت خواهد بود.

به کارگیری مدل فوق و استفاده از آن در برنامه ریزی های مختص بانوان گذاردن در مسیر تعالی به سمت استقرار حاکمیت الهی است. تا انشاءالله به زودی شاهد زمینه سازی برای استقرار حکومت عدل مهدوی در کل زمین بود.

بحث و نتیجه گیری

برای آمادگی جهت پذیرا گشتن حکومت عدل باید زمینه سازی گسترده ای در سطح جامعه اسلامی انجام گیرد و بخش مهمی از این سرمایه گذاری ناگزیر معطوف به جامعه بانوان مسلمان خواهد بود. آنان که در طول تاریخ همیشه نقش موثر خود را به رخ جهانیان کشیده اند. تربیت نسل متعهد و آماده خدمت تحت لوای عدل الهی توسط بانوانی انجام خواهد پذیرفت که اسلام و موازین آن برای آن ها نهادینه گردد. زنان چنان چه در سایه تربیت صحیح از قدرت هدایت به صراط مستقیم برخوردار گردند می توانند کشتی جامعه را از طریق هدایت خانواده به سرای سعادت برسانند. سرمایه گذاری برای نجات جامعه از بحران ها نیازمند صرف وقت و انرژی و هزینه های مشخص است. عملیاتی سازی مدل های کارشناسی شده در تمام سیستم ها از پیش فرض های اساسی برای توسعه و رشد می باشد. در این راستا استفاده از نظرات متخصصین و برنامه ریزی همه جانبه که مدل فوق نمونه کوچکی از آن می باشد بسیار حایز اهمیت است. توجه به فرهنگ ایثار و شهادت راز بیمه شدن کشور در برابر دشمنان است. جامعه امروز نیازمند گسترش فرهنگ ایثار و شهادت است و در این زمینه همه متصدیان وظیفه مهمی را بر عهده دارند (صفری ۱۳۸۹: ۱۰۱). جهت جامه عمل پوشاندن به نقش مستحکم زنان مومن در جامعه اسلامی اقداماتی لازم است که باید از سوی مسئولین و آحاد امت اسلامی بر اجرای آنها همت گمارده شود. با توجه به مطالعه مذکور، پیشنهادهایی در راستای تحقق جامعه مهدوی با محوریت نقش زنان مومن ارائه شده است که می توان از این میان به موارد ذیل اشاره نمود:

استفاده از قدرت رسانه های اجتماعی برای ترویج فرهنگ مهدوی، زیرا اعتقاد به ظهور منجی و مصلحی جهانی، ایده ای فراگیر و همگانی است. این ایده ریشه قرآنی دارد همزمان با پیدایش تمدن در عرصه زندگی اجتماع، صعود به مدینه فاضله و فراهم نمودن زمینه برای حکومت عدل جهانی، ذهن انسان های نیک اندیش و تحت ستم را به خود معطوف نمود و تدریجا این ایده به صورت یک آرمان فراگیر تبدیل گردید. اعتقاد به ظهور منجی، همواره مورد توجه ادیان توحیدی بوده است. در میان ادیان توحیدی، دین اسلام و در بین مسلمانان، شیعه تنها نحله ای است که به طور سازمان یافته و نظام مند به این موضوع پرداخته است (صمدی، ۱۳۸۶: ۴۸). بکارگیری متخصصین جهت تولید محتوا برای بانوان مسلمان در فضای مجازی، در نظر گرفتن تشویق های مادی و معنوی برای بانوان مومن فعال در عرصه جنگ نرم در تمام اقشار جامعه، فرهنگ سازی برای تزیید نسل از طریق معرفی مادران موفق دارای چندین فرزند در سطح جامعه از طریق رسانه ها، معرفی مزایای جسمی و روحی زادآوری برای زنان در مقابل هجمه انبوه رسانه های غربی به زنان ایرانی در خصوص ایجاد حس عدم تمایل به مادر شدن.

ایجاد تسهیلات مادی برای مادران قبل و حین بارداری و حمایت از مادران تا دو سال اول زندگی کودک توسط دولت، کاری که در ممالک غربی سال هاست در حال اجراست، معرفی راهکارهای

عملیاتی سازی اقتصاد مقاومتی در زندگی خانواده به زنان، ارائه خدمات ویژه به زنان جهت دایر نمودن کارگاههای تولیدی به صورت سهل الوصول، معرفی زنان موفق در حوزه کسب درآمد و مشاغل خانگی در کشورهای پیشرو اقتصادی، ایجاد کرسی های بحث و تبادل نظر در خصوص ظهور و جامعه مهدوی در میان عامه زنان. به عنوان آخرین گام و پس از انجام مقدماتی که گذشت می توان با تمام پتانسیل های موجود در بطن اجتماع به تبلیغ حجاب و عفاف برای زن مسلمان به عنوان هویت فرهنگی او همت گماشت. فرهنگ به عنوان شناسنامه یک ملت است و هویت فرهنگی، به عنوان سند تاریخی تلاش ها و خلاقیت ها و افتخارات و در مجموع فراز و فرود های افتخار آمیز یا عبرت آموز گذشته و حال یک ملت محسوب می شود (بایوردی و کریمیان، ۱۳۹۳: ۱۰۲-۷۷). در سایه رفتار و اندیشه عقیف زن، ایران اسلامی با حفظ هویت ملی خود به سمت اهداف روشن گام بر خواهد داشت. انشاءالله.

منابع

- قرآن کریم
- ادیبی، اکبر. (۱۳۹۰). انسان رشد یافته در باب جهاد و شهادت. نشر به کوثر، (۴۱): ۱۲۶-۱۴۴.
- امین، محسن. (۱۴۰۳ق). اعیان الشیعه، ج ۸، بیروت: نشر دارالتعارف.
- ایزدی، حجت الله. (۱۳۸۲). عزت و افتخار حسینی در پرتو جهاد و شهادت. مجله مطالعات راهبردی بسیج، ۱۲۰(۱۸): ۱۹-۱۰۳.
- بایوردی، اسماعیل، کریمیان، علی رضا. (۱۳۹۳). جهانی شدن فرهنگ و تاثیر آن بر هویت ملی ایران. فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، ۷(۲۸): ۷-۱۰۲.
- پروینی، خلیل. (۱۳۷۹). تحلیل ادبی و هنری داستان های قرآنی، تهران: نشر فرهنگ گستر.
- تار نمای بیانات مقام معظم رهبری، سخنرانی در بین بسیجیان. (۱۳۶۵). www.leader.ir/fa.
- جوادی آملی، ابراهیم. (۱۳۷۸). زن در آینه جمال و جلال، قم: نشر اسراء.
- حائری حسینی، سید کاظم. (۱۳۷۵). زندگی و افکار شهید صدر، ترجمه حسین طارمی، تهران: نشر وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- حسینی، سیده زهرا. (۱۳۸۷). دا. تهران: نشر سوره مهر.
- درویشی، امامی. (۲۰۱۰). مشارکت سیاسی زنان در جنگ ایران و عراق. فصلنامه تخصصی جنگ ایران و عراق، ۸(۳۲): ۳۷-۵۰.
- راسل، برتراند. (۱۹۲۹). زناشویی و اخلاق، ترجمه مهدی افشار. (۱۳۵۴). تهران: نشر کاویان.
- راوودراد، اعظم، نائبی، هوشنگ. (۱۳۸۶). تحلیل جنسیتی نقش های مورد انتظار و کار بسته زنان در خانواده. مجله پژوهش زنان، ۵(۱): ۲۷-۵۸.
- رضوی، مسعود. (۱۳۸۱). پایان تاریخ یا سقوط غرب و آغاز عصر سوم، تهران: نشر شفیع.
- شریعتی، علی. (۱۳۸۴). زن در چشم و دل پیامبر (ص). مجله یاد، (۷۵): ۵۳-۵۴.
- صفری، جلیل. (۱۳۸۹). تاثیر نقش فرهنگ ایثار و شهادت بر ارتقای معنوی بسیجیان، مجله حصون، (۲۷): ۸۹-۱۰۱.
- صمدی، معصومه. (۱۳۸۶). مهدویت، رسالت نظام تعلیم و تربیت در شکل گیری جامعه مهدوی، مجله

- علوم انسانی، (۶۶): ۴۷-۷۴.
- طباطبایی بروجردی، سید حسین. (۱۳۸۰ق). جامع الاحادیث، جلد ۲۰، قم: نشر المهر.
- طباطبایی، سید محمد حسین. (۱۳۷۷). تفسیر المیزان، قم: دفتر انتشارات اسلامی.
- طبری، محمد بن جریر. (۱۳۶۳ق). دلائل الامامه، قم: منشورات الرضی.
- علائی رحمانی، فاطمه. (۱۳۶۹). زن از دیدگاه نهج البلاغه، قم: انتشارات تبلیغات اسلامی.
- قربانی، سعید. (۱۳۹۵). تاملات آینده پژوهانه در آرمانشهر مهدوی، تبیین کارکردهای آینده پژوهانه مهدویت، دو فصلنامه آینده پژوهی ایران، ۱(۱): ۶۵-۷۸.
- قلی زاده، آذر، اسماعیلی، رضا، و میربک، پری. (۱۳۸۶). آسیب شناسی فرهنگی زنان (با تاکید بر تولیدات فرهنگی شبکه های مختلف تلویزیون ایران) از دیدگاه دانشجویان زن دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان سالنحصیلی ۱۳۸۶-۱۳۸۵. مجله دانش و پژوهش در علوم تربیتی، (۴): ۱۹-۴۰.
- مجلسی، محمد تقی. (۱۰۳۷ق). بحار الانوار، ج ۱۸، تهران: نشر دارالکتب الاسلامیه.
- مکارم شیرازی، ناصر. (۱۳۸۶). زهرا(س) برترین بانوی جهان، قم: نشر سرور.
- موسوی خمینی، سیدروح الله. (۱۳۵۷). صحیفه امام (زن از دیدگاه اسلام)، جلد ۶، تهران: نشر موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- موسوی خمینی، سیدروح الله. (۱۳۹۳). جایگاه زن در اندیشه‌ی امام خمینی(ره)، تهران: موسسه‌ی تنظیم و نشر آثار امام خمینی(ره).
- هارت، مایکل. (۱۹۷۸). تاثیرگذارترین های تاریخ، ترجمه دکتر محمدحسین آهویی. (۱۳۹۴ق). تهران: نشر روزنه.
- ولوی، علی محمد. (۱۳۷۸). شاهدان شهادت، تهران: نشر شاهد.
- Keane, M. (2005). Exporting Chinese culture: Industry financing models in film and television. Westminster papers in Communication and culture, 1(11-1).

Investigating the Historical Role of Militant Women in Establishing Divine Governance

M. Asghari*

Abstract

The purpose of this study was to investigate the role of militant women during the history of mankind for the establishment and stewardship of divine rule. The study population in the present study was the mujahid women in establishing the divine sovereignty in history. Some of the mujahid women who were martyred on this sacred route were sampled in the study. The present research was a descriptive study of historical analysis. The method of collecting data was a library information using historical sources. The study considered several era before Islam and the early Islamic era, the Karbala incident, the Islamic Revolution of Iran, the sacred defense, the present time and the Age of Advent. Finally, by presenting a practical model for the Muslim community, the role of women in various dimensions was discussed in order to fulfill the Islamic ideal and the foundation of the rule of Mahdavi's justice. The results showed that throughout human life, women have always been openly and secretly active to pursuit the victory of the right against falsehood and the establishment of divine sovereignty, and devoted with their lives, time, talents and their right oriented thinking. Many of them had been martyred. As the activities of the mojahed women have played an important role in shaping human history, the comparative study of the lifestyle of the mojahed women in this age could also respond to many of the current cultural challenges by providing operational models.

Keywords: mojahed women, divine rule, history.

---

* Ph. D candidate, Faculty of Educational Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (Corresponding Author, email: asgharim80@gmail.com)